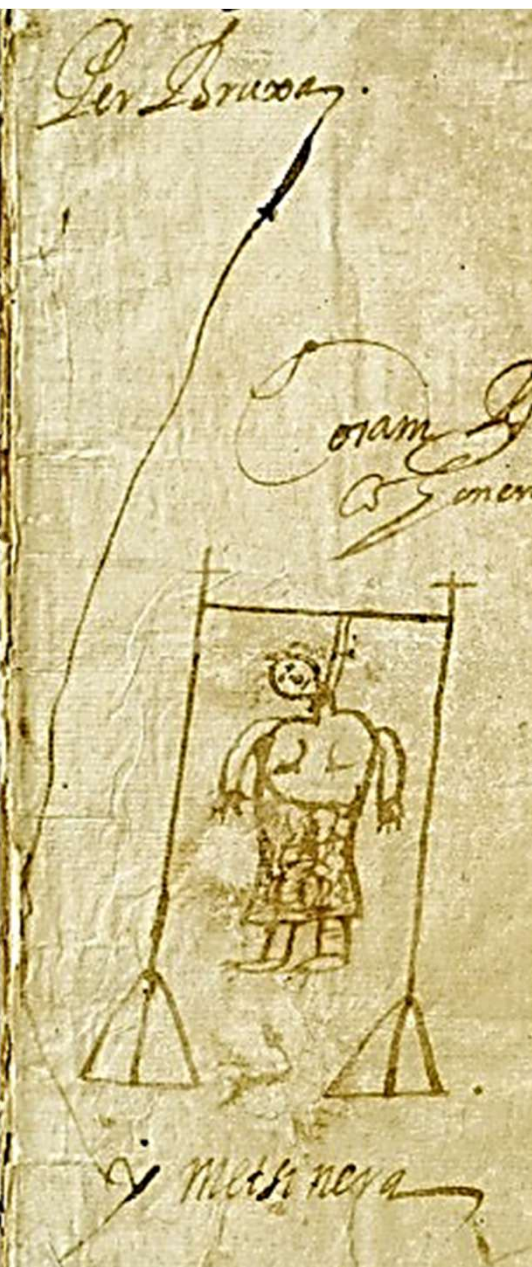

La persecució de la bruixeria a Manresa i el seu entorn entre els segles XV i XVII

Mireia Vila Cortina

Manresa, 29 d'octubre de 2025

Associació de Gent Gran Viure i Conviure

1. *El concepte de bruixeria*

Compendium Maleficarum, del frare milanès Francesco Maria Guazzo (1608)

2. El concepte de bruixeria: les bases

- Canvis en la concepció teològica del diable.

- Reglamentació de la medicina

← LLEVADORA, segons *Naissance de César*, manuscrit médiéval de la British Library, Royal 16 G VII, foli 219, 14e s.

Sant Tomàs de Aquino,
Museu de Manresa. ©
Foto MHC (Pepo
Segura)

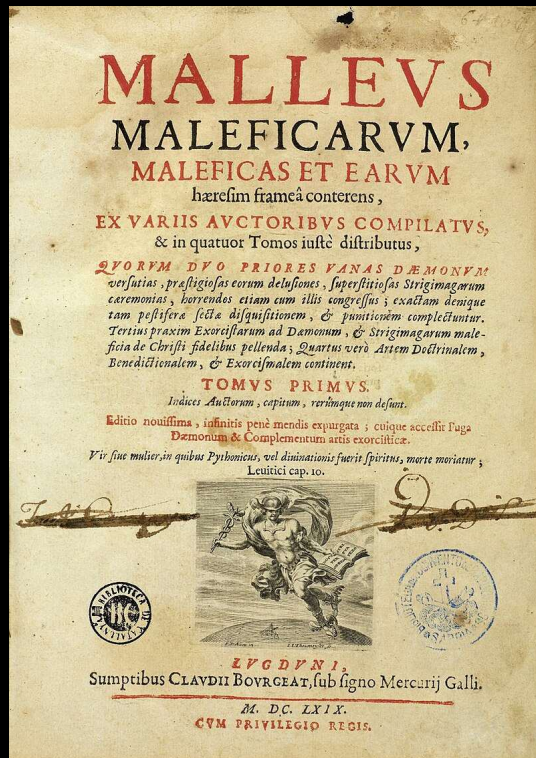
Laterals d'altar de la Vall
de Ribes (Ribes de
Freser).
Museu Episcopal de Vic

Sant Agustí d'Hipona,
mestre de Sixena.
Museu Diocesà i
Comarcal de Lleida. ©
Foto: Museu Diocesà i
Comarcal de Lleida

3. El concepte de bruixeria: el desenvolupament

- Vinculació amb elements del folklore europeu

Gravat sobre l'assassinat d'una bruixa a Newbury (Anglaterra). Imprès per John Hammond (1643)

- Tractats advertint dels perills de la secta bruixesca i sobre com combatre-la

← *Malleus Maleficarum* publicat el 1484 pels inquisidors alemanys Heinrich Krämer i Jakob Sprenger.

4. Factors que afavoriren la persecució

- Descentralització dels estats.
(Catalunya, un dels bressols)

PRIMERES MENCIONS DEL CRIM DE
BRUIXERIA A EUROPA (PAU
CASTELL)

(espai francoalpí; centre i nord d'Itàlia;
Pirineus)

- Males collites i catàstrofes naturals (Petita Edat de Gel)
- Recels entre veïns, estigmes i misogínia.
- La figura del caçador de bruixes.

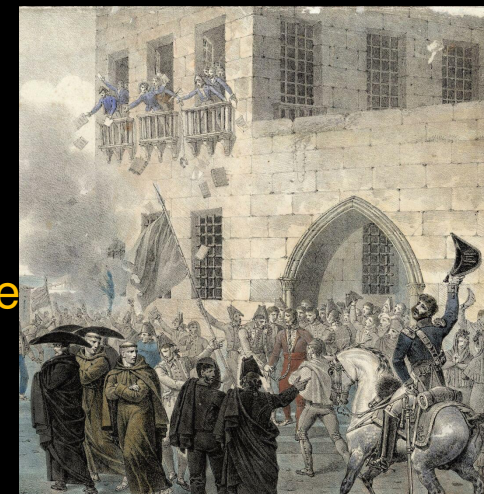
5. EL CAS DE PERE DE SANTA CREU (1477-1479)

Prevere oficiant a la predel·la del retaule de l'Esperit Sant de la Seu de Manresa. Lluís Borrassà, 1410.

- Les acusacions de les germanes **JOANA I CONSTANÇA DRAGÓ**.
- **PERE DE SANTA CREU** és jutjat i empresonat pel **TRIBUNAL DE LA INQUISICIÓ DE BARCELONA**.
- En el judici a Barcelona, les germanes Dragó són **DESACREDITADES I AMENAÇADES** perquè canviïn de testimoni.

Tribunal de la Inquisició de Barcelona segons un gravat de la seva destrucció el 1820.

- **EMPRESONAMENT DE LES GERMANES PEL VEGUER DE MANRESA** i obligatorietat de comparèixer diàriament al convent de Sant Domènec.
- Es resisteixen a admetre que han mentit per **POR DE SER ASSOTADES**.

Convent de Sant Domènec abans de la seva destrucció per la Guerra Civil. Carles Fargas i Bonell, 1927.

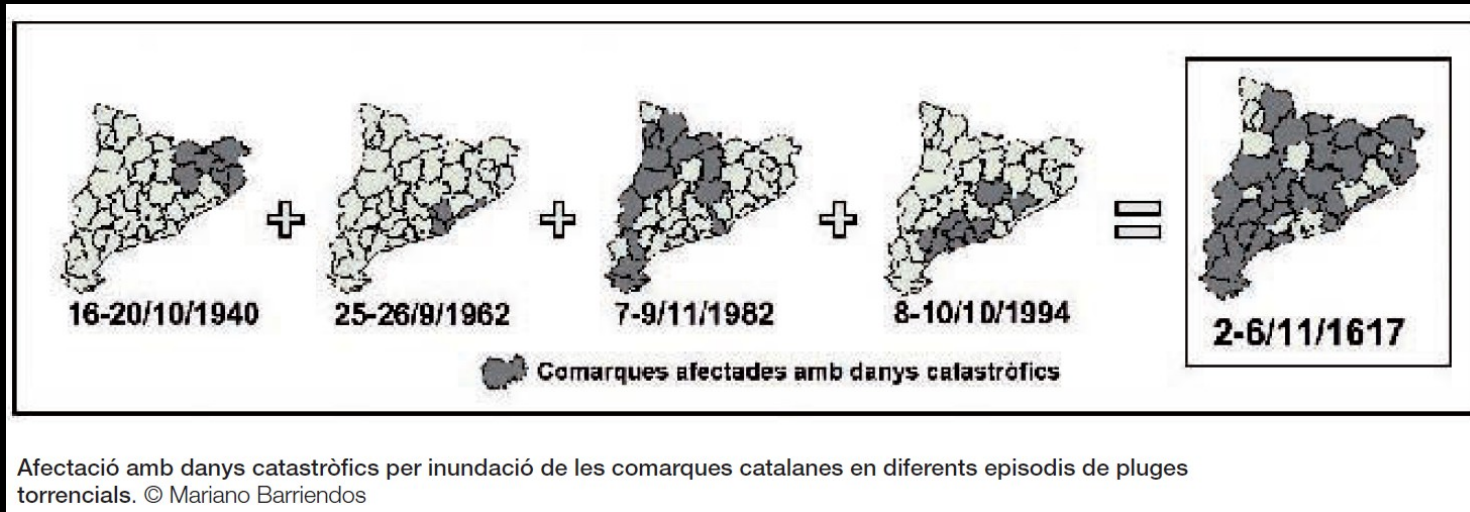

6. LES TRES DETENCIONS DE 1606

- Antoni Moliner, àlies Barbut, immigrant occità i pastor. Fama de sanador i endevinaire.
- Bernat Costaseca, immigrant occità i pastor. Fama de sanador d'infants.
- Aldonça Cadavall i Nebot. Dona manresana «*de color vermeja y no muy vieja*»; «*la más principal*» de les moltes bruixes que hi havia a la ciutat.

7. L'ESPIRAL REPRESSIVA DE 1618-1620. LES CAUSES.

- El “DILUVI” de 1617 a Catalunya
- Els intents de tenir les forces “ultraterranals” a favor: misses i processons.
- La superstició popular es focalitza en les bruixes.

Les bruixes preparen un encanteri per causar grans diluvis i pedregades.
Ulrich Molitor. *De lamiis et phitonicis mulieribus*.
Estrasburg: Johann Pruss, impressor, 1489.

8. LA INTERVENCIÓ DEL CAÇADOR DE BRUIXES COSME SOLER, ÀLIES TARRAGÓ (1618)

Octubre de 1618: captura de Joana la Negra a SALLENT.

Octubre de 1618: captures a SANTPEDOR i SANT FELIU SASSERRA.

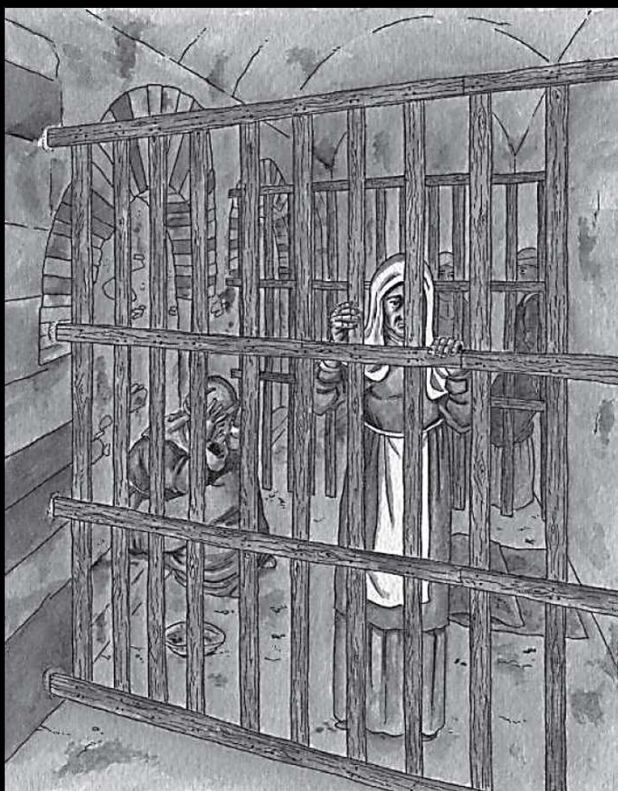
24 octubre de 1618: captures a MANRESA i és cridat a IGUALADA

Novembre i desembre de 1618: continua movent-se per ARTÉS, SANTPEDOR I MANRESA, amb noves captures.

Reconstrucció hipotètica de Cosme Soler
"Tarragó" ©Il·lustració Històrica Sergi Segura. →

9.1 ELS PROCESSOS DE MANRESA I SANTPEDOR. TRETS EN COMÚ (1)

Acusades de bruixeria a la presó.
©Il·lustració Històrica Sergi Segura

- Intervenció del caçador de bruixes “Tarragó”.
- Les acusades eren mantingudes a la presó.
- Els judicis incloïen tortures.

A Joan Jaumar, fuster, 14 sous per un banc i claus i un torn avia fet per turmentar las bruxes (Llibre racional de Santpedor 2 d'agost de 1621)

- Tortures “extres” per delatar altres persones.
- Persones especialistes en processos de bruixes actuant a diferents poblacions.

Reconstrucció d'un torn de tortura →

9.2 ELS PROCESSOS DE MANRESA I SANTPEDOR. TRETS EN COMÚ (2)

- Execucions a la forca i a la plaça pública.
- Ritme dels processos: comencen amb una primera execució "exemplar"
- Majoria dones i moltes d'elles forasteres.

Gravat inclòs a 'The Laws and Customs of Scotland in Matters Criminal' (1678)
Execució pública de quatre bruixes.
A la dreta, el caçador de bruixes rep la seva recompensa.

→

←

Cap de reu mort dibuixat en una pàgina d'un procés judicial.
Arxiu de la Seu de Manresa.

LLISTAT DE PROCESSADES AL BAGES I RODALIES (1618-1620)

ACUSADES	LLOC DE RESIDÈNCIA	JURISDICCIO	SENTÈNCIA	REFERÈNCIA
Jerònima Pons àlies «Joana la Negra»	Lluçà / Sallent	Senyoria del bisbe de Vic	mort a la forca	BMP, Manuscritos, Procesos de Inquisición, llig. 2.
na Aliassa	Lluçà			
na Coll				
na Canalies				
Marquesa Vila	Sant Feliu Sasserra	Vegueria del Lluçanès	morta a la presó	BMP, Manuscritos, Procesos de Inquisición, ll.2.
Montserrat Fàbregas àlies «Graciana»				
Felipa Esperança Gallifa			llibertat sota fiança	
Jerònima Castellet	Santpedor	Batllia de Santpedor	mort a la forca	AMS, Llibre del Racional, 1617-1630
Jerònima Vinyes	Malla / Santpedor		mort a la forca	
Salvadora Coromines	St. Fruitós/ Santpedor		mort a la forca	
Esteve Coromines	St. Fruitós/ Santpedor		fugida	
Na Marigona	Santpedor			
Na Gatuelles	Santpedor			
Na Sera	Santpedor			
Joana Plana	Santpedor			
Beneta Caldoliver	Santpedor			

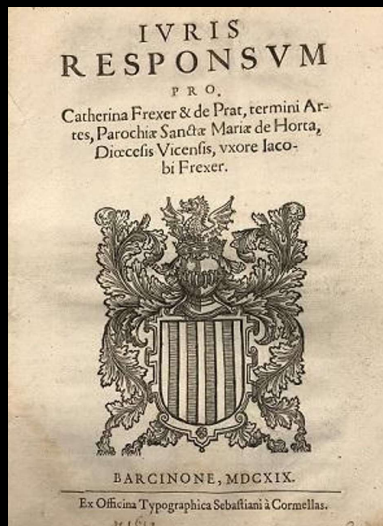
LLISTAT DE PROCESSADES AL BAGES I RODALIES (1618-1620)

ACUSADES	LLOC DE RESIDÈNCIA	JURISDICCIO	SENTÈNCIA	REFERÈNCIA
Caterina Mas, la "Gavatxa"	Occitània / Manresa	Batllia de Manresa	mort a la forca	AHCM/AM I-330. Manual del racional 1619-1622; Llibre major del racional 1618-1632; Lligall 430.
Magdalena Roldós, "na Pobla"	Manresa		llibertat	
Na Gironesa	Girona? /Manresa		mort a la forca	
La filla de na Gironesa	Girona / Manresa			
Càndia Escaiola	Manresa?		mort a la forca	
Margarida Coll	Artés	Baronia d'Artés		AMS, Llibre del Racional, 1617-1630
na Padrissa	Artés			
Bartomeu Carrolis	Artés			
Caterina Feixa	Horta d'Avinyó		llibertat	Vinyes [1620]
Joana Oller	Calders	Batlia de Calders		AHCM/AM, V-118

10. SINGULARITATS (BAGES – MOIANÈS)

- El cas d'Esteve i Salvadora Corominas (SANT FRUITÓS-SANTPEDOR). L'acusació de bruixeria per invalidar testimonis d'un judici. (1618-1620)
- Joana Oller de CALDERS. Una acusada que es venja de les autoritats que l'han fet processar. (1619)

Hostal del Pont de Cabrianes (mas Bertran), on Esteve Corominas va fer d'hostaler durant un temps.
Foto: A. Gallardo (1900-1928)

- Caterina Freixa (HORTA D'AVINYÓ) i la fi de la persecució. (1619-1622)

← Portada de l'al·legació feta pels catorze advocats en favor de Caterina Freixa (1619) Font: UPF

- Magdalena Roldós de MANRESA. Acusada i salvada dues vegades (1618-1636)

Dona vestida sumptuosament lliurant-se al dimoni
Arbre dels beneficis del Roser. Museu de Manresa, segle XVII (autoría anònima)

*En record i
dignificació de
la seva
memòria...*

“SOM LES NÉTES
D'AQUELLS HOMES I DONES
QUE VAN ASSENYALAR
LES SEVES VEÏNES
COM A BRUIXES”

PAU CASTELL I GRANADOS

